

W czasie wojny udało mi się zakupić książkę Theodora Vahlena „Abstrakte Geometrie” – podtytuł „Untersuchungen über die Grundlagen der Euklidischen und Nicht-Euklidischen Geometrie”.

O ile mogę to ocenić, nie zawiera ona rewelacji naukowych, ale przedmowa do niej jest znamienym śladem niemieckiej „kultury matematycznej” owych ponurych lat.

Autor pisze, że bodźca do nowego wydania (pierwsze było w 1905 r.) dodała mu walka przeciwko teorii względności, niesłusznie wykorzystującej nieeuklidesową geometrię. „Nieeuklidesowa geometria jest nauką matematyczną, toteż różni się od teorii względności swą niepodważalnie ścisłą budową.” – I dalej pisze Vahlen, że „Nieeuklidesowa geometria, jak geometria w ogóle, jest tworem aryjskiego ducha, który, jak żaden inny, ma zdolność jasnego ujmowania skomplikowanych przestrzennych związków.”

A w zakończeniu oznajmia: „Pierwsze wydanie dedykowałem badaczom zasłużonym dla rozwoju nieeuklidesowej geometrii, Fryderykowi Englowi i Pawłowi Stäckelowi. Drugie poświęcam pamięci twórców nieeuklidesowej geometrii, J. Bolyaia i N. Łobaczewskiego, wyrażając tym więź kulturalną naszych narodów, do której przyczyniania się właśnie matematyka jest szczególnie powołana. – Berlin, maj 1940.”

Czytałem te zdania, gdy nadchodziły wieści spod Stalingradu i wciąż żywo pamiętam radość, że tak prędko okazało się, jaka jest to więź i jakim jest zaprzeczeniem kultury.

Deutsche Mathematik

Im Auftrage der Deutschen Forschungsgemeinschaft herausgegeben von Theodor Vahlen

2. Heft

Abstrakte Geometrie

Untersuchungen über die Grundlagen der Euklidischen
und Nicht-Euklidischen Geometrie

Von

Theodor Vahlen

Mit 92 Abbildungen im Text
Zweite, neubearbeitete Auflage

Verlag von S. Hirzel in Leipzig